

IX

Osoko bilkura

Getarian, udal liburutegian

2023ko azaroaren 25ean

Urrutia, Andres, euskaltzainburua
Coyos, Jean-Baptiste, *Battittu*, buruordea
Arejita, Adolfo, idazkaria
González de Viñaspre, Roberto, diruzaina
Urkia, Miriam, Iker sailburua
Aleman, Sagrario, Jagon sailburua

Alberdi, Andres
Azkarate, Miren
Borda, Itxaro
Garikano, Asun
Iñigo, Andres
Irazu, Jose (*Bernardo Atxaga*)
Kaltzakorta, Jabier
Kintana, Xabier
Meabe, Miren Agur
Mujika, Alfontso
Rekalde, Paskual
Sagarna, Andoni
Suárez, Castillo
Uribarren, Patxi
Zabaleta, Patxi

Osa, Erramun, idazkariordea, zegozkion gaietan.

Ezin etorria adierazi dutenak: Aurelia Arkotxa, Miren Lourdes Oñederra, Patxi Salaberri eta Xarles Videgain.

Ahalak: Aurelia Arkotxak ahala Miriam Urkiari; Miren Lourdes Oñederrak ahala Miren Azkarateri; Patxi Salaberri ahala Andres Urrutiari.

Batzarra Getarian egin da, udal liburutegian, 2023ko azaroaren 25ean, larunbatean.

Haritz Alberdi Getariako alkateak hitza hartu eta hurreratu diren euskaltzainak agurtu ditu. Getariarentzat gaurko egunak daukan esangura eta garrantzia azpimarratu eta, Getarian halako ekitaldia egiteagatik, Euskaltzaindiari eskerrak eman dizkio. Andres Urrutia euskaltzainburuak eskerrak eman dizkio Getariako Udalari eginiko harrerarengatik, bai eta Andres Alberdiren sarrera-ekitaldia dela eta, eman duen laguntza paregabeagatik.

Harreraren ondoren, A. Urrutia euskaltzainburuak euskaltzainak agurtu eta ahalak irakurri ditu. Quonuma badela egiaztatu ondoren, azaroko osoko bilkurari hasiera eman zaio.

E. Osa idazkariordeak eguneko xehetasunak azaldu ditu.

1. Osoko bilkuraren 2023-09-29ko bilera-agiria onestea, hala erabakiko balitz

Idatziz ez da oharrik jaso. A. Urrutiak bestelako oharrik egin nahi den galde-tuta, ez da egin. Ondorioz, 2023ko irailaren 29ko osoko bilkuraren bilera-agiria onetsi da.

2. Ageriko bilkuraren 2023-10-28ko bilera-agiria onestea, hala erabakiko balitz

Idatziz ez da oharrik jaso. A. Urrutiak bestelako oharrik egin nahi den galde-tuta, ez da egin. Ondorioz, 2023ko urriaren 28ko ageriko bilkuraren bilera-agiria onetsi da

3. Exonomastika Batzordea: 32. arauan (Espainia) eta 36. arauan (Frantzia) herritar-izenak sartzea. Jasotako iruzkinak aztertu eta erabaki

M. Azkaratek egindako oharrak aztertu ditu Exonomastika Batzordeak eta erantzuna aurkeztu du A. Mujika Batzordeko idazkariak. Lehenik, *gipuzkoar/giputz* aldaeren erabilera-datuak aztertu dira corpusetan, eta garbi ageri da *gipuzkoar* forma dela, alde handiz, erabiliena. Bestalde, *giputz* forma gutxiesgarria den edo ez den zalantza egin da, eta iritzia eman dute zenbait euskaltzainek. Erabakia hartzea ez dagokio Exonomastika Batzordeari, lexiko arrunteko hitza baita. M. Urkiak esan du hurrengo bileran aztertuko dutela Euskaltzaindiaren Hiztegiko Batzorde Ahaldunduan, baina, nolanahi ere, abenduan osoko bilkurarik izango ez denez eta hiztegiaren eguneratzea urtarrilean egin behar denez, ez dela astirik izango hurrengo eguneratzea egin baino lehen erabakitzeke, osoko bilkurara ekarri beharko baita. Horrenbestez, Osoko Bilkurak erabaki bitartean ez dira argitaratuko 32. eta 36. arauak herritar-izenak sartuta. Gainerako oharrei dagokienez, *valladolidar* formaren ordeztu *valladolidar* onartu da, atzizkiaren *-ar* aldaera (eta ez *-tar*) baitagokio 178. arauaren arabera. Eta *landestar* eta *bordeles* izenak sartzea onartu da.

Azkenik, *santiagotar* izenari dagokionez, Exonomastika Batzordeak adierazi du, 178. arauaren arabera atzizkiaren *-ar* aldaera dagokiola (horregatik dute *-ar* amaiera *-o* bokalaz amaitutako gainerako leku-izenetatik eratorritako herritar-izenek (*oviedoar*, *lugoar*, *logroñoar*, *castelloar*, *toledoar*, *ajaccioar*, *rodanoar*), baina araua 2015eko delat eta lehendik, 1995etik, arautua dagoela *santiagotar* (Txileko hiriburua), eta horregatik proposatu zela Galiziako Santiago hiriko herritar-izena ere *santiagotar* izatea. M. Azkaratek adierazi du ulertzen duela, baina *santiagotar* izateko arrazoi

bakarra dela izen hori herritar-izenen araua argitaratu baino lehenagokoa izatea eta arrazoi hori ahula dela. Horrenbestez, onartu egin dira herritar-izenak, baina, *gipuzkoar/giputz* herritar-izenen kasuan, *Euskaltzaindiaren Hiztegitako* erabakitzen dena jarriko da, eta orduan argitaratuko dira 32. eta 36. arauak.

4. Euskaltzaindiaren Hiztegia: Adierak eta Adibideak Lantaldea. Batzorde Ahaldunduaren oharrak (XLVII). Jasotako iruzkinak aztertu eta erabaki

Iraileko bilkuran aurkeztutako zerrendari A. Urrutiak eta A. Alberdik egindako oharrak aurkeztu dira, bai eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak ere. Bileran oharrak ez da egin; beraz, zerrenda osoa onartuta geratu da.

5. Euskaltzaindiaren Hiztegia: Adierak eta Adibideak Lantaldea. Batzorde Ahaldunduaren oharrak (XLVIII). Aurkeztu

Zerrenda berria aurkeztu du M. Urkia Batzorde Ahaldunduko idazkariak, M. Azkaratek eta A. Iñigok egindako oharrak eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak biltzen dituen.

Abenduaren 27ra arteko epea jarri da oharrak egiteko.

6. EBE Batzordea. Euskara Batuaren Ortotipografia (EBO) egitasmoa: Letra larri eta xeheei buruzko hirugarren txostena. Jasotako iruzkinak aztertu eta erabaki

A. Alberdik eta M. Azkaratek egin dituzte oharrak. Oharretako batzuk erratak dira, eta eztabaidatu gabe onartu dira. Gainerakoei dagokienez, A. Mujikak azaldu ditu EBE Batzordeak oharrak aztertu ondoren prestatu dituen proposamenak.

Irizpidea soiltzearen ondorioz, lehendik arautua dagoen *Erdialdeko Mendigunea* eta beste zenbait leku-izen ez hain ezagun edo erabilietan, osagai generikoari («mendigunea») letra larria kenduko zaionez, hori gauzatzen denean erabiltzaileei jakinaraztea eta arrazoiak azaltzea eskatu du M. Azkaratek, eta Exonomastika Batzordeak baietz adierazi du, hala egin behar dela, beste inoiz egin den moduan (hiriburu batzuen grafia aldatu zenean alfabeto zirilikoa transkribatzeko araua onartu zenean). Horretarako, letra larrien araua argitaratzen denean, ohar bat jarriko da *Plazaberri* agerkarian horren berri emateko, zergatia azalduta eta zein

leku-izenetan duen eragina jakinarazita. Horretaz gainera, leku-izen horiei dagozkien arauetan ere ohar bat jarriko da horren berri emateko.

«Apirilaren 25eko zubia» adibideari dagokionez, honela jarriko da: «Apirilaren 25eko zubia (Apirilaren Hogeita Bosteko zubia)»; «Kantzer tropikoa» adibidearen kasuan, ohar bat sartuko da adierazteko tropikoa izendatzeko *Kantzer* erabiltzen dela eta ez dela *Karramarro* izena baliatzen.

Txostenaren 1.2 puntuan, araua hain zurruna ez izatea proposatu da ohar batean, eta EBE Batzordeak honelaxe malgutzea proposatu du. Honen ordeztu: «Antzera gertatzen da esaldia galdera-sorta edo harridura-sorta batez osatua dagoenean. Bata bestetik komaz bereizita ere eman daitezke, eta orduan ere ez dira letra larriz hasita idazten». Honelaxe jarriko da: «Antzera gertatzen da esaldia galdera-sorta edo harridura-sorta batez osatua dagoenean. Bata bestetik komaz edo puntu eta komaz bereizita ere eman daitezke, eta orduan ere ez dira letra larriz hasita idazten».

Txostenaren 1.4.1 puntuan, honela dio testuak: «Adibidez, gutunen eta posta-mezu elektronikoen hasieran jarri ohi den ohiko kortesiazko agurraren, diosalen edo deikien ondoren bi puntu jartzen dira, eta testuak hurrengo puntuan jarraitzen du letra larriz hasita». Oharrak dio diosalaren ondoren bi puntu jartzea aukera bakartzat jotzen dela hor, baina beste molde batzuk ere badirela eta ea erabat baztertzekoak diren.

EBE Batzordeak aztertu du gaztelaniaren, frantsesaren, ingelesaren eta katalanaren erabilera eta garbi ikusten da hizkuntza bakoitzak bere moldea duela eta ez dagoela batasunik. Txostenaren helburua, dena dela, letra larrien erabilera zehaztea da eta puntuazioaren atalean aztertu eta zehaztu beharko da zein diren bi puntuen funtzioak eta zein komarenak. Horregatik, EBE Batzordeak proposatu du, esaldia moldatzea eta, aurrerago, puntuazioaren txanda iristen denean, gaia aztertzea. Beraz, testua honela utziko da (bost hitz ezabatuta): «Adibidez, gutunen eta posta-mezu elektronikoen hasieran jarri ohi den ohiko kortesiazko agurraren, diosalen edo deikien ondoren, testuak hurrengo puntuan jarraitzen du letra larriz hasita».

Txostenaren 1.4.5 puntuan, «artefaktuak» dioten tokian, «artefakturik» jarriko da.

Txostenaren 2.2 puntuan, «erakundea idaztean» dioen tokian, «erakundearen izena idaztean» jarriko da.

Txostenaren 2.3.1.15 puntuan, azken paragrafoan, «Puntu kardinalen eta interkardinalen nazioarteko sinboloak letra larriz idazten dira beti: ...», batetik, «beti» hitza kenduko da, ez baita beharrezkoa, eta, bestetik, oin-ohar hau sartuko da: «*Berdin jokatu behar da oinarritzko mailako testuetan euskarazko izenen araberrako sinboloak erabiltzen badira (**I**, iparra, **H**, hegoa...)».

Aldaketa horiek eginda, onartu da txostena.

Txostena onartu ondoren, Euskara Batuaren Ortotipografia (EBO) egitasmoaren egoeraren berri eman du A. Mujikak. Adierazi duenez, Osoko Bilkurak sei atal onartu ditu dagoeneko eta bi multzo prest daude argitaratzeko:

a) **Lehen multzoa:** Laburtzapenak (laburtzapenen sarrera eta laburdurak [2022ko irailean onartua] siglak eta sinboloak [2023ko otsailean onartua]).

b) **Bigarren multzoa:** Letra-estiloak (2023ko maiatzean onartua).

c) **Hirugarren multzoa:** Letra larriak eta xeheak. Sei txostenez osatuta egongo da. Lehen biak onartuak ditu Osoko Bilkurak (2023ko ekainean eta azaroan onartuak, hurrenez hurren); hirugarrena aurkeztuta dago, eta euskaltzainen oharrak jaso ditu dagoeneko EBE Batzordeak. Laugarren, bosgarren eta seigarren txostenak eginda daude, eta EBE Batzordean eztabaidatzen ari dira araugai-proposamenak Osoko Bilkurari aurkezteko.

d) **Laugarren multzoa:** Puntuazioa; bi txostenez osatuta egongo da. Lehenengoa egin dago eta EBERi aurkeztu zaio jada. Bigarrena urtarrilean emango zaio EBE Batzordeari.

e) **Bosgarren multzoa:** Zenbakizko adierazpenak dira, eta bi txostenez osatuta egongo da. Lehen txostena martxoan aurkeztuko zaio EBE Batzordeari. Bigarren txostenaren kronograma zehazteko dago.

Handik aurrerako atalen kronograma zehaztu gabe dago. Seigarren atala beste hizkuntzetako izen berezien ortografia izango da. Horrekin, bukatutzat eman liteke egitasmoa, atalei dagokienez. Gero, arau zaharren berrikuspena egin beharko da EBOren erabakiek eragiten dieten puntuetan.

Azkenik, egokitzen joz gero, lan osoaren argitalpena bideratu beharko da, bai eta kontsulta-sistema aurreratua prestatu beharko da webgunean jartzeko.

7. Euskaltzaindiaren 2024ko egutegia. Jasotako iruzkinak aztertu eta erabaki

Idatziz ez da oharrik jaso. E. Osa idazkariordeak adierazi duenez, ekainaren 29an, osoko bilkura Gasteizen egingo da. Egun berean, Asun Garikano euskaltzainaren sarrera-hitzaldia dela eta, ageriko bilkura egingen da Gasteizen. Tokia zehazteke dago.

A. Urrutiak ahoz bestelako oharrik egin nahi den galdetuta, ez da egin. Ondorioz, Euskaltzaindiaren 2024ko egutegia onetsi da.

8. Esku artekoak

8.1 Jagonet zerbitzua abian

A. Urrutia euskaltzainburuak argitu duenez, Jose Ramon Zubimendik Jagon zerbitzuan zituen ardurak utzi ondoren, etenda geratu zen zerbitzua. Euskaltzaindiaren mendeurrenaren inguruabarrean, EBE Batzordearen zereginen artean, Jagonet zerbitzuan jasotako galderak zein erantzunak antolatzea eta EBERako interesgarriak ziren galde-erantzunak jasotzea eta txukuntzea zegoen. Zuzendaritzak, 2021. urtean onetsitako plan estrategikoaren testuinguruan, zerbitzua indartzea eta zeregin horretan jarduteko pertsona bat hartzea erabaki du. Horiek horrela, Isabel Arrigain da Jagonet zerbitzua artatzeaz arduratuko dena. Arrigainekin akordioa egin da eta asteen 2-3 egunez Luis Villasante Euskararen Ikergunean lan egingo du. Halaber, koordinazioa egongo da Jagonet zerbitzuaren eta EBE Batzorde zein bestelako batzordeen artean, iristen diren galderen arabera. Gaiarekin amaitzeko, Zuzendaritzak eskerrak eman dizkio P. Rekalderi zerbitzu honetan eginiko lanagatik.

8.2 Lau erakusketa abian ditu Euskaltzaindiak

8.2.1 Jose Manuel Urtasun zildoztarraren jaiotzaren 250. urteurreneko ekitaldiak. Euskaltzaindiak eta Zildozko Kontzejuak elkarlanean antolatu dute **Jose Manuel eta Juan Manuel Urtasun Lakidain anaiei egingen zaien omenaldia**; Zildozko Perutxenean sortu ziren prediku-egile oparo horiek. Urteurren honetan jardunaldi bat antolatu da Zildozko elizan, azaroaren 26ko eguerdiko

12:00etan hasita, egile haiek, beren sortetxea eta zildoztarrak omentzeko. Bertan, Euskaltzaindia, kontzeju, udal eta gobernu ordezkariekin batera, bi hizlarik hartuko dute parte: alde batetik, Ekaitz Santazilia ikerlariak Perutxeneko Urtasun-Lakidain anaien bizitza eta obrari buruzko hitzaldia emanen du, eta, bestetik, Karmele Gil Ezkabarteko Mintzakide egitasmoaren arduradunak «Euskara Ezkabarten gaur egun» izanen du mintzagai. Horretaz gain, «Euskara Ezkabarten: paperetik ahora» erakusketa ikusgai izan da azaroaren 17tik 25era arte Arreko (Ezkabarte) Gizarte Etxean, euskarak Ezkabarte ibarrean izan duen lekua hobeki ezagutzeko.

8.2.2 Georges Lacomberen artxibo eta bibliotekari buruzko erakusketa ikusgai, Bergarako Olaso Dorrean. Euskaltzaindiak, Olaso Dorrea Fundazioak eta Bergarako Udalak erakusketa antolatu dute Bergaran. Euskararen historia eta Euskal Herriaren historia ezagutzeko dokumentu ezinbestekoak gordetzen ditu artxiboak. Tartean, benetako harribitxiak daude: esaterako, Xahoren Kantutegi ospetsua eta Louis Lucien Bonaparteren gutunak. Honela, Ontzako Urrearen Truk erakusketak 10 panel eta beirazko arasa bi hartzen ditu, eta abenduaren 1era arte izango da ikusgai, Bergarako Olaso Dorrean. Erakusketaren osagarri, bi hitzaldi antolatu dira. Lehenengoa azaroaren 23an, 19:00etan: Jabier Kaltzakorta ikertzaile eta euskaltzain osoak Georges Lacomberen artxibo eta bibliotekaren nondik norakoak agertu ditu. Bigarren berbaldia azaroaren 29an izango da (19:00etan), eta bertan Pako Sudupe hizkuntzalari eta idazleak Telesforo Monzonen kulturgintza izango du mintzagai. Hitzaldi biak Olaso Dorrean izango dira.

8.2.3 «Pirinioetako hizkuntzak: lehena eta oraina» erakusketa Barañaingo Udal Liburutegian ikusgai. **Pirinioetan elkarrekin bizi diren hizkuntza guztien ezaugarri nagusiak eta mugarri historikoak** biltzen dituen erakusketa da hau. Erakusketa 2023ko abenduaren 7ra arte izanen da ikusgai goizeko 08:00etatik arratsaldeko 20:00ak arte. Inguruabar horretan, azaroaren 7an, arratsaldeko 19:00etan, «Euskara Pirinioetan: leku izenen bidez erdiets dezakegun argitasuna» hitzaldia eman zuen Patxi Salaberri euskaltzainak. Egitasmoa Barañaingo Udaleko Euskara zerbitzuarekin elkarlanean antolatu da eta Nafarroako Gobernuaren finantzaketa jaso du.

8.2.4 Euskara Ibiltaria erakusketa Berako Kultur Etxean ikusgai, azaroaren 27tik aurrera. Euskaltzaindiak eta Bortzirietako Euskara Mankomunitateak elkarlanean antolatu dute erakusketa hau eta Berako Udalak antolatzen duen Uscaldunac Garen Ezquero kultur ekimenean kokatzen da. Nafarroako

Gobernuaren finantzaketa jaso du. Programa horren barnean antolatu dira, besteak beste, herritarrentzako bisita gidatu irekia (azaroaren 29an, 18:30ean) eta «Euskararen hiru titiak eta bertze istorio miresgarri batzuk» kultur emanaldia (abenduaren 1ean, 19:00etan).

8.3 Banatuko diren liburuak

Euskera Ikerketa Aldizkariaren azken zenbakia banatu da. Hala berean, A. Urrutia euskaltzainburuak gainerako aldizkariak azaltzen diren rankingean *Euskera Ikerketa Aldizkaria* mailaz igotzeko eginiko ahaleginak laburbildu ditu, eta norabide horretan gonbita egin die euskaltzainei artikuluak bidal ditzaten.

8.4 Hurrengo hitzorduak eta bilkurak

- Pasa den urtean, azaroan onartu zenez, abenduan ez da osoko bilkurarik egingo.
- Hitzak Lege erakusketa Departamenduko artxiboetako Baionako gunean ikusgai izanen da 2024ko urtarrilean. Xehetasunak aurrerago emango dira.
- 2024ko urtarrilaren 26an, ostiralean, Donostian, Gipuzkoako Foru Aldundian, 10:00etan, osoko bilkura egingo da. Egun eta toki berean, 12:00etan, 2023an hildako euskaltzainei omenaldia egiteko ageriko bilkura egingo da.

9. Azken ordukoak

Ez da izan.

Eta bestelako aztergairik ez dela, osoko bilkura bukatutzat eman da, 11:30ean.

Andres Urrutia
Euskaltzainburua

Adolfo Arejita
Idazkaria